

SOCIETAT CATALANA DE BIOLOGIA
FILIAL DE L'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS

Carrer del Carme, 47
08001 Barcelona

Núm. 179

Juny 2005

QUÈ CAL SABER?

NOMS AMB DOBLE GÈNERE GRAMATICAL

Alguns substantius catalans poden ser de gènere masculí i de gènere femení, però tenen significats diferents segons el gènere. N'hi ha casos ben coneguts, com ara *el clau / la clau*, *un editorial / una editorial*, *el fi / la fi*, *el llum / la llum*, *un ordre / una ordre*, *el pudor / la pudor*, *el pols / la pols*, *el son / la son* o *el terra / la terra*. Ací en comentarem uns quants que potser no són tan coneguts.

Quan una persona no pateix malalties, diem que gaudeix de bona **salut**, mentre que fem un **salut** quan diem «Hola!» a algú (el **salut** masculí és sinònim de *salutació*).

La depressió del terreny que forma un curs d'aigua (un riu o una glacera) entre dos vessants és una **vall**, mentre que si volem protegir un castell o una fortificació dels invasors, haurem d'excavar un **vall** al voltant.

Un **planeta** és un cos celeste (no *celest*) que orbita al voltant d'una estrella i que es forma a partir dels elements pesants expulsats de l'estrella durant la seva formació. En canvi, si ens volem queixar del nostre destí, també podem dir que tenim una mala **planeta** (la *planeta* i el *destí* són mots sinònims).

Una de les malalties que apareixen més freqüentment per les males condicions de l'aigua, especialment quan està estancada i conté material en descomposició, és el **còlera** (no *còl-lera*), mentre que una persona que mostra molta ira diem que té molta **còlera**. Noteu que *la còlera* també significa 'bilis' (és el seu significat originari), i que l'adjectiu **colèric** (no *col-lèric*) correspon tant al **còlera** masculí com al femení, de manera que *un colèric* pot ser una persona malalta de còlera o bé una persona iracunda.

Si volem obrir una via artificial navegable, haurem de fer un **canal** i omplir-lo d'aigua derivada del mar o d'un riu; mentre que si volem que l'aigua de pluja s'escolli bé de la nostra teulada, haurem de fer una **canal**. Aquests dos mots, tant el masculí com el femení, tenen molts altres significats.